

Aanpak

Op 14 november 2019 heeft de NORA Gebruikersraad ingestemd met het voorstel een [pilot](#) uit te voeren waar de [NORA Basisprincipes](#) (NORA BPs) worden getoetst aan actuele beleidskaders. Deze pilot is afgelopen maanden uitgevoerd via [een aantal workshops](#) met vertegenwoordigers uit de “achterban” van de NORA Gebruikersraad en enkele medewerkers van ICTU.

Er is een drietal beleidskaders geanalyseerd door de workshopdeelnemers, waarbij is bekeken in hoeverre de NORA BPs nog correct, compleet en actueel zijn, inclusief de formulering van rationale en implicaties. Er is gekozen voor drie verschillende documenten die elk hun eigen focus hebben binnen het [Vijflaagsmodel](#). Zo heeft ‘NLdigibeter’ vooral impact op de Grondslagen en Organisatie-aspecten (de bovenste twee lagen), richt de ‘Data Agenda Overheid’ zich vooral op de Informatie-aspecten (de middenlaag) en is het ‘Beleidskader Digitale Basisinfrastructuur’ vooral gericht op de Applicaties en de Technische infrastructuur (de onderste twee lagen).

Op basis van deze analyse is de conclusie dat de huidige set van 10 NORA BPs, ondanks dat deze reeds 10+ jaar oud zijn, in ieder geval nog een groot deel van huidige beleidsonderwerpen dekt. Het zal echter bij niemand verbazing wekken, dat in de tussentijd de aandacht wat is verschoven en er nieuwe beleidsonderwerpen op de agenda zijn gekomen, zoals privacy, wendbaarheid en duurzaamheid.

In totaal hebben we 10 additionele beleidsonderwerpen in deze stukken gevonden die niet of slechts indirect aan de huidige NORA BPs zijn te relateren. Dit heeft geleid tot het idee om de teksten van de Basisprincipes op onderdelen te gaan aanpassen en aanvullen.

Parallel aan de workshops van deze pilot hebben Robert van Wessel en Aty de Groot een ander initiatief begeleid, waarbij de focus lag op het praktisch bruikbaar maken van NORA Afgeleide Principes (APs): [zie adviezen 1&2](#) uit de NORA Gebruikersraad van 6 juni 2019 en de Bijlage. De resultaten van dit parallelle traject en de analyse van de NORA BPs in relatie tot actuele beleidskaders leiden samen tot dit integrale advies aan de NORA Gebruikersraad.

Inzicht

We zijn door deze twee initiatieven tot de overtuiging gekomen dat de huidige opzet met globale, doelgerichte Basisprincipes (die richting moeten geven aan het WAT van het maatschappelijke vraagstuk) en daaraan gerelateerde meer concrete Afgeleide Principes (die invulling moeten geven aan het HOE daarvan) kan worden verbeterd.

Het voorstel is de Basis Principes onderdeel te maken van een set van vijf maatschappelijke waarden / Basiswaarden voor dienstverlening in termen die niet-architecten doorgaans hanteren.

Overheidsdienstverlening voldoet dan aan die vijf Basiswaarden:

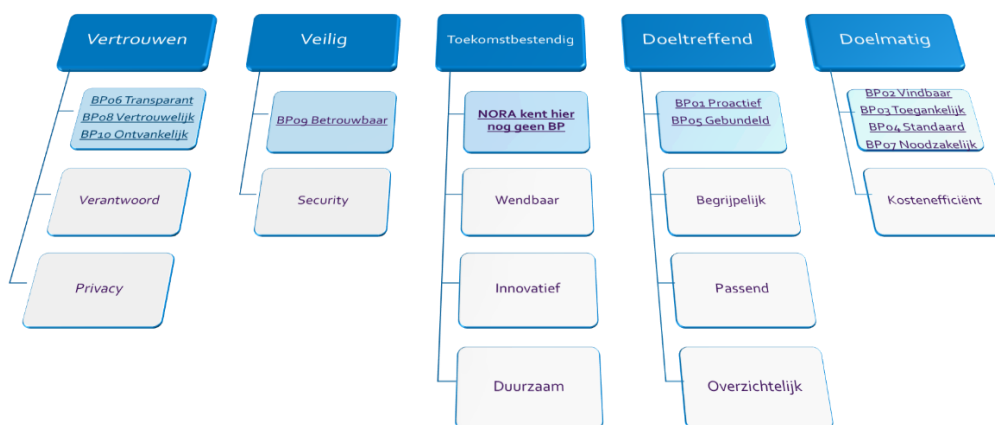
- 1) Vertrouwen
- 2) Veilig
- 3) Toekomstbestendig
- 4) Doeltreffend (Effectief)
- 5) Doelmatig (Efficiënt)

Deze termen zijn in lijn met de terminologie die wordt gebruikt in beleidskaders en zijn gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Het contact tussen *samenwerkende* overheidsorganisaties en samenleving staat centraal.
- De digitale ondersteuning van dat contact en de opvolging ervan is *begrijpelijk voor de burger en werkbaar voor de ambtenaar*.
- Architectuurprincipes* zijn expliciet te relateren aan één of meer lagen uit het [NORA Slaagsmodel](#).

We zijn nagegaan of de huidige NORA BPs kunnen worden ondergebracht bij een van deze vijf termen. Dit blijkt het geval te zijn, met dien verstande dat voor Toekomstbestendig de NORA nog geen BPs kent. De BPs zijn op basis van de omschrijving van de rationale bij de desbetreffende termen ondergebracht (de rij met lichtblauwe opvulling, zie Figuur 1).

Tenslotte zijn ‘gemiste’ *begrippen* die wel in de drie geanalyseerde beleidsstukken zijn gevonden, gekoppeld aan deze vijf Basiswaarden.

Figuur 1. Vijf basiswaarden van dienstverlening in relatie tot NORA basisprincipes en andere aanvullende begrippen.

Wij zien de volgende voordelen bij het gebruik van Basiswaarden:

- De nieuwe terminologie en de achterliggende belevingswereld staat dichterbij beleid dan de huidige;
- De begrippen zijn niet politiek-vluchtig en sluiten direct aan op maatschappelijke waarden;
- Zowel beleid als uitvoering kunnen dezelfde terminologie hanteren;
- Semantische discussies worden beperkt omdat het zo algemeen mogelijke termen betreffen, die hun inhoudelijke invulling krijgen op uitvoeringsniveau;
- Het onderhoud van de Architectuur Principes wordt eenvoudiger;
- De Architectuur Principes zijn door (semi-)overheidsorganisaties ook intern beter bruikbaar.

Niet onbelangrijk is tenslotte, dat de huidige NORA Basis Principes en Afgeleide Principes geschreven zijn vanuit het perspectief van (digitaal ondersteunde) overheidsdienstverlening aan “burger en bedrijf”, waarbij de “afnemer” centraal staat.

Er is echter in toenemende mate aandacht voor de (gestandaardiseerde) digitalisering van de bedrijfsvoering in overheidsorganisaties, uit het oogpunt van samenwerking en van kostenbesparing.

De implicaties van de NORA Principes kunnen natuurlijk ook gericht zijn op de inrichting en dienstverlening binnen een individuele (overheids)organisatie.

In de gesprekken die tot dit voorstel hebben geleid kwam naar voren, dat sommige organisaties de Principes vertalen naar interne architectuurafspraken onder de term “voorschriften”. Deze organisatiegerichte voorschriften blijken vervolgens andere organisaties te inspireren, maar de meeste betrokkenen vinden de term voorschriften te zwaar klinken. Het zou meer moeten gaan om goede voorbeelden uit de praktijk, bijvoorbeeld een inspirerende “handreiking”.

Voorstel

Op basis van voorgaande inzicht, stellen we voor dat in de NORA een aantal wijzigingen wordt aangebracht. Die wijzigingen zullen gevolgen hebben voor het NORA kennismodel en de afstemming van diverse Keten- en Domeinarchitecturen op de NORA. Ook zullen de Thema's, zoals we die nu in NORA kennen, in dit nieuwe licht moeten worden bekeken.

Het gaat om de volgende wijzigingen¹:

1. BPs worden inhoudelijk een integraal onderdeel van de Basiswaarden.
Bestaande begrippen zoals *Gebundeld* en *Toegankelijk* blijven gehandhaafd en worden beschreven in een belevingswereld die dichter staat bij beleidsvormers en wetgevingsjuristen. Hiermee komt de formele architectuuromschrijving van BPs, bestaande uit stelling, rationale en impact, te vervallen.
Strikt genomen spreken we daarna niet meer over NORA Basis Principes.
2. Aanvullende begrippen zoals *Wendbaar*, *Passend*, *Duurzaam* en *Inclusie* worden toegevoegd als onderdeel van de Basiswaarden en worden op eenzelfde manier beschreven.
Op termijn, als we nog meer beleidskaders doornemen om af te stemmen op de Architectuur Principes, kunnen nog meer nieuwe begrippen worden toegevoegd en bestaande begrippen kunnen vervallen.
3. AP's worden hernoemd naar *NORA Architectuur Principes*.
Ze heten dan dus geen Afgeleide Principes meer, maar de afkorting blijft APs.
4. AP's blijven verbonden met de BPs c.q. worden verbonden met de aanvullende begrippen waardoor de relatie is geborgd tussen de beleidskaders en architectuur.
5. AP's worden verbonden met het NORA Vijflaagsmodel door implicaties van een AP te relateren aan één of meer lagen.
6. Voorschrift² c.q. Handreiking wordt als additioneel attribuut toegevoegd bij AP's en worden eveneens expliciet gerelateerd aan 1 of meer architectuurlagen. De specifieke invulling ervan ligt bij individuele organisaties of gezamenlijk bij een NORA-dochter.

¹ De laatste 4 voorstellen komen voort uit het parallelle traject “praktischer maken NORA APs”

² Vanuit de uitwerking zal een voorstel worden gedaan voor een breed gedragen term.

7. APs formuleren in termen van een eenduidige set van actoren.
8. Toevoegen van een AP “duurzame toegankelijkheid”.

Vervolg

Dit voorstel wordt voorgelegd aan de NORA Gebruikersraad op 4 juni 2020.

Als de Gebruikersraad instemt met het advies, zullen we de zomermaanden gebruiken om het advies uit te werken en www.NORAonline.nl daarop voor te bereiden.

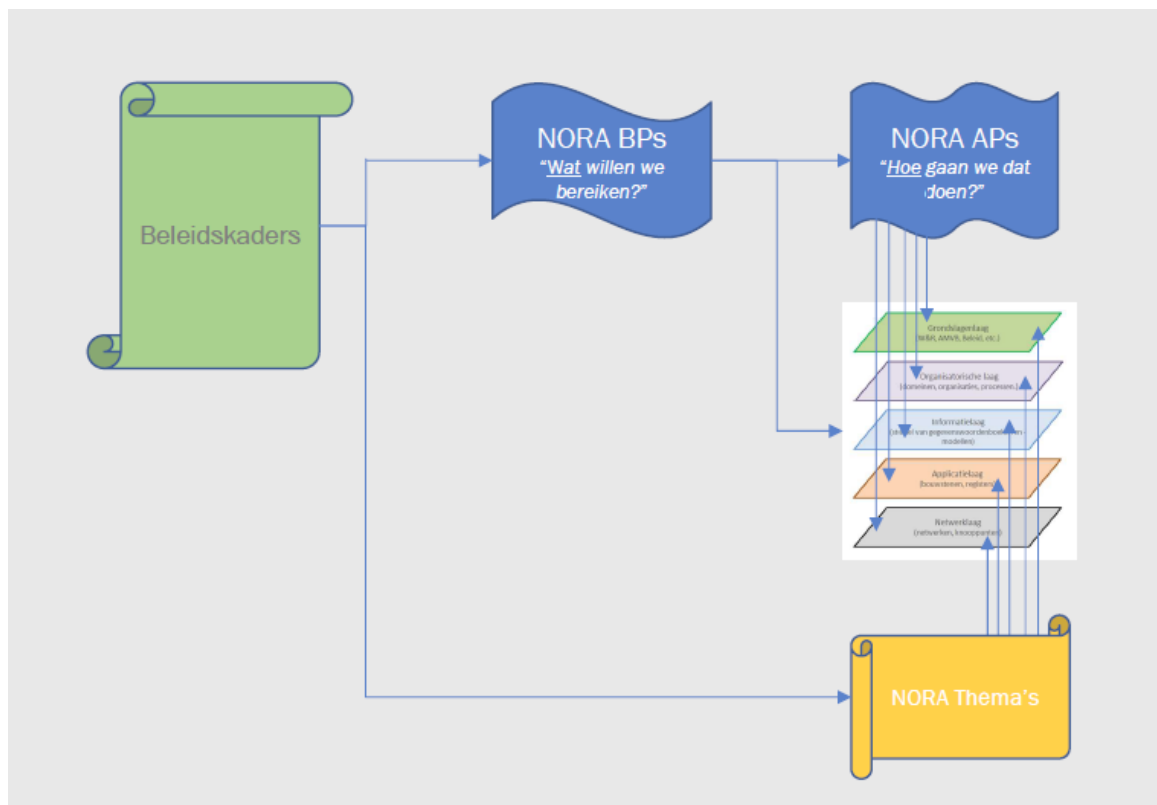
In het najaar (rond november) kunnen we dan starten met een openbare review van deze wijzigingen, waarbij ook de impact voor de andere Familie-architecturen meer duidelijk zal worden, en het tijdpad voor daadwerkelijke inwerkingtreding

BIJLAGE

Praktisch bruikbaarder maken van NORA Afgeleide Principes (APs)

Op basis van dit initiatief wordt voorgesteld:

- a) De implicaties van een AP verbijzonderen naar de 5 architectuur lagen;
- b) Voorschriften bij de APs opnemen als additioneel attribuut en deze eveneens per architectuurlaag expliciet maken;
- c) APs formuleren in termen van een eenduidige set van actoren;
- d) Toevoegen van (in ieder geval) een AP “duurzame toegankelijkheid”.

Figuur 2. De relatie tussen beleidskaders en implicaties per architectuurlaag via principes en thema's